II.ÚS 1999/26 ze dne 31. 8. 2026

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jiřího Přibáně, soudce zpravodaje Martina Smolka a soudce Pavla Šámala o ústavní stížnosti stěžovatelky CITOVSKÁ LESNÍ s.r.o., sídlem Citov 173, zastoupené Mgr. Pavlem Kopou, advokátem, sídlem Hlinky 57/142a, Brno, proti rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 10 As 22/2026-50 ze dne 14. května 2026, proti rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 6 A 42/2025-57 ze dne 27. ledna 2026, proti rozhodnutí Ministerstva životního prostředí č. j. MZP/2025/250/461 ze dne 19. února 2025, a proti rozhodnutí České inspekce životního prostředí, Oblastního inspektorátu Olomouc č. j. ČIŽP/48/2024/3630 ze dne 21. srpna 2024, za účasti Nejvyššího správního soudu, Městského soudu v Praze, Ministerstva zemědělství a České inspekce životního prostředí, Oblastního inspektorátu Olomouc, jako účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a obsah napadených rozhodnutí

1. Stěžovatelka se ústavní stížností domáhá zrušení rozhodnutí označených v záhlaví. Tvrdí, že jimi došlo k porušení jejích práv podle čl. 11, čl. 36 odst. 1 a 2, čl. 37 odst. 3, čl. 38 odst. 2, čl. 39 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod ("Listiny") a čl. 6 odst. 1 a 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ("Úmluvy").

2. Stěžovatelka byla rozhodnutím České inspekce životního prostředí, Oblastního inspektorátu Olomouc, uznána vinou ze spáchání přestupků podle § 88 odst. 1 písm. e) a písm. i) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Prvního přestupku se měla dopustit tím, že při této činnosti škodlivě zasáhla do místa výskytu dvou zvláště chráněných druhů živočichů (rak říční, střevle potoční), tedy zasáhla do jejich sídla, biotopu a přirozeného vývoje. Druhého přestupku se měla dopustit tím, že v průběhu května 2021 v důsledku těžby a přibližování dříví přes koryto a korytem vodního toku ohrozila ve dvou úsecích ekologicko-stabilizační funkci významného krajinného prvku bez souhlasu orgánu ochrany přírody.

3. Proti tomuto rozhodnutí podala stěžovatelka nejprve neúspěšné správní odvolání k Ministerstvu životního prostředí. Následně se bránila neúspěšnou správní žalobu a také kasační stížností.

II. Argumentace stěžovatelů

4. Stížnostní argumentaci stěžovatelky lze rozdělit do dvou okruhů. První část námitek se týká neprokázání existence biotopu a škodlivého zásahu. Druhá část námitek směřuje proti nedodržení záruk správního trestání.

5. Zaprvé, správní orgány měly prokázat, že konkrétně vymezené úseky splňovaly v květnu 2021 druhově specifické nároky raka říčního a střevle potoční. K žádnému ověřování však v tomto směru nedošlo. Orgány vycházely ze zastaralých podkladů (z let 2003 a 2005), a ani posouzení z roku 2019 bez odborně přesvědčivého posouzení není dostatečné, protože vodní ekosystém je dynamický. Nebyl prokázán ani konkrétní škodlivý zásah ze strany stěžovatelky. Správní orgány poukazují jen na obecnou možnost nepříznivých následků na vývoj obou druhů. I u druhého z přestupků správní orgány neprokázaly změnu ekologicko-stabilizační funkce.

6. Rovněž důvody označení úseku za biotop byly vymezeny příliš obecně způsobem, který by umožňoval za biotop označit jakýkoliv přírodně vypadající úsek. Nelze stírat rozdíl mezi obecně vhodným typem prostředí a konkrétním biotopem. Obecná ani potenciální vhodnost prostředí k závěru o zásahu nepostačuje.

Zdroj: NALUS - databáze rozhodnutí Ústavního soudu

7. Městský soud v Praze se dopustil přepjatého formalismu tím, že odmítl tuto námitku především proto, že stěžovatelka formálně nesprávně odkázala na dvě soudní rozhodnutí. Tato nepřesnost ale nijak nemohla vyčerpat věcnou podstatu námitky; žalobní bod není tvořen odkazem na právní úpravu či soudní rozhodnutí, je tvořen skutkovou a právní argumentací. Soud se měl námitkou zabývat.

8. Zadruhé, stěžovatelka poukazuje na judikatorně dovozené záruky správního trestání. Namítá, že rozhodnutí obracejí důkazní břemeno proti ní v rozporu se zásadou in dubio pro reo. Jen z toho, že v lokalitě nebyla prokázána těžba někým jiným nelze dovozovat pachatelství stěžovatelky. Žádný důkaz, který by stěžovatelku s jednáním spojoval přednesen nebyl. Prokázání toho, kdo se tvrzeného jednání dopustil je povinností správních orgánů, stěžovatelka v tomto směru nic tvrdit ani dokládat nemusí.

9. Stěžovatelka také brojí proti protokolu o kontrole. Ač kontrola proběhla v květnu 2021, protokol o ní byl vyhotoven až v prosinci. Obsah protokolu je neověřitelný, jelikož, jak zjistilo Ministerstvo životního prostředí, kontrolní orgán v rozporu s kontrolním řádem nevyhotovil patřičnou dokumentaci. Přiznání rozhodující váhy zcela neověřitelnému slovnímu popisu je neslučitelné s presumpcí neviny. Nepostačí ani fotografie pořízené při kontrole, u kterých není uvedeno místo pořízení. Ač Nejvyšší správní soud uvádí (bod 47 jeho rozsudku), že fotografie pouze dokumentují skutečnosti zachycené v protokolu, neoznačuje jedinou fotografii, která by zachycovala techniku stěžovatelky při podélném pojezdu korytem. Spis také obsahuje fotografii cizí techniky. Nejvyšší správní soud navíc kruhově dovozuje správnost fotografií z protokolu, jehož správnost dokládá týmiž fotografiemi.

10. Stěžovatelka dále namítá příliš široké místní a časové vymezení skutku ("v průběhu května 2025"), čímž je značně ztížena možnost obrany stěžovatelky. Rozhodnutí tím není ani dostatečně určité, jak vyžaduje trestní povaha věci.

11. Další porušení svého práva stěžovatelka spatřuje v odmítnutí výslechu Miloše Baťka na základě jeho možné podjatosti. Pracovněprávní vztah ale nezakládá nezpůsobilost vypovídat nebo důvod k odmítnutí důkazu, jedná se pouze o skutečnost, kterou je třeba zohlednit při hodnocení výpovědi. Orgán takto bez problému provedl výslech zástupců zadavatele. Správní orgány přitom vycházely z neověřitelného výroku tohoto zaměstnance, který je uvedený v nepodepsaném protokolu o kontrole a stěžovatelka jej popřela. Neformální výrok osoby přítomné u kontroly není procesním doznáním, jeho věrohodnost musí být v případě popření ověřena. Jestliže správní orgány opakovaně poukazovaly na to, že stěžovatelka k protokolu neuplatnila námitky, není to relevantní. Nepodání námitek nezakládá nevyvratitelnou domněnku správnosti kontrolního zjištění.

12. Správní orgány nedostály své povinnosti posoudit i další důkazy ve prospěch stěžovatelky. Ta se dovolávala obhlídky provedené odborným lesním hospodářem, který výskyt raka říčního ani střevle potoční nezjistil. Soudy k tomuto ale odmítly přihlédnout mimo jiné proto, že lesní hospodář není znalcem. To ovšem neznamená, že jako svědek nemůže vypovídat o vlastních smyslových zkušenostech.

13. Posledně, stěžovatelka namítá neúčinnost soudního přezkumu a kumulativní účinek všech shora uvedených vad. V přestupkovém řízení nestačí, že skutková verze správních orgánů je pravděpodobnější než verze obhajoby. Soudy byly povinny přezkoumat, zda správní orgány unesly důkazní břemeno odpovídající trestní povaze přestupkového řízení.

III. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

14. Ústavní soud shledal, že jsou, až na dvě námitky, splněné procesní podmínky k projednání ústavní stížnosti. Ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byl účastníkem předcházejících řízení; je zastoupená advokátem (§ 29 až 31 zákona o Ústavním soudu); vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario), a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný.

15. U dvou námitek - jak bude ještě podrobněji vysvětleno dále - ovšem stěžovatelka materiálně nevyčerpala všechny procesní prostředky, protože je před správními soudy nevznesla. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu přitom platí, že námitky, které mohly a měly být uplatněny v předchozích řízeních, nemohou být uplatněny až v řízení o ústavní stížnosti, neboť jde v rozporu s principem subsidiarity o nepřípustné novoty (srov. např. usnesení sp. zn. I.ÚS 3521/11 ze dne 28. 12. 2011; sp. zn. I. ÚS 438/20 ze dne 31. 3. 2020, bod 10; či sp. zn. I. ÚS 3218/25 ze dne 30. 1. 2026, bod 9).

IV.
Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

16. Ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná.

17. Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů a řídí se zásadou zdrženlivosti v zasahování do jejich činnosti. Do pravomocných rozhodnutí obecných soudů zasahuje pouze tehdy, byla-li jimi porušena ústavně zaručená základní práva stěžovatelů. Jinými vadami se nezabývá.
18. Z takto vymezeného pohledu ústavní relevance lze námitky stěžovatelky rozdělit do dvou skupin, jak uvedeno výše. První se týká námitek vztahujících se výhradně k výkladu a aplikaci podústavního práva - jedná se o argumentaci k neprokázání konkrétního biotopu a škodlivého zásahu (v ústavní stížnosti jsou tyto námitky označeny římskými číslicemi VIII, IX a X). Výklad pojmu biotop a jeho aplikace na konkrétní situaci, včetně otázky aktualizace údajů o existenci výskytu chráněných druhů, jak je provedly orgány státní správy a obecné soudy v napadených rozhodnutích, přitom nevykazují žádné vady ústavního charakteru, které by vyžadovaly zásah Ústavního soudu.

19. Druhá skupiny námitek směřuje k dodržení záruk při správním trestání. Jak Evropský soud pro lidská práva, tak Ústavní soud dovodily aplikovatelnost některých trestněprávních garancí plynoucích z Listiny na správní trestání (srov. nález II.ÚS 3169/25 ze dne 11. 3. 2026, body 19 - 20 a zde citovanou judikaturu). I v nynější věci Ústavní soud ve vztahu k uložené správní sankci z těchto garancí vyšel, žádné jejich porušení ale nezjistil, natož porušení, které by se dotýkalo základních práv stěžovatelky.

20. První z této skupiny námitek se týká porušení presumpce neviny obrácením důkazního břemene při určení pachatele. Stěžovatelka v zásadě tvrdí, že na ni orgány státní správy a následně obecné soudy přenesly nepřípustným způsobem důkazní břemeno, když neprokázala, že by v dotčené lokalitě prováděl práce někdo jiný, z čehož dovodily její pachatelství. Takový důkaz ale po stěžovatelce vyžadován nebyl. Napadená rozhodnutí na základě řady relevantních důkazních prostředků, jako je smlouva o zhotovení prací, svědecké výpovědi či fotodokumentace dospěly k jednoznačnému a logickému závěru, že se přestupků dopustila právě stěžovatelka. Vypořádaly se rovněž s jejím argumentem, že k poškození lokality došlo v důsledku pojezdu vojenské techniky. Za těchto okolností nebylo potřeba dále prokazovat, zda poškození lokality nebylo způsobeno někým jiným, než je stěžovatelka.

21. Dovedeno do důsledku by přístup stěžovatelky vylučoval prokázání viny na základě nepřímých důkazů (jednoduše řečeno by ke zjištění a potrestání za přestupek bylo vždy nutné, aby byl pachatel "chycen za ruku", jinak by se mohl potrestání vždy vyhnout s tvrzením, že skutek mohl spáchat kdokoli). Teorie i praxe nicméně připouští pro účely uznání viny důkazy jak přímé, tak nepřímé, přičemž nepřímé důkazy nejsou ve vztahu k přímým a priori podřadné (srov. nález sp. zn. IV.ÚS 1098/15 ze dne 22. 3. 2016, body 42 až 45, včetně zde citované judikatury Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva).

22. Shrnuto, v dotčeném případě se nejednalo o porušení zásady presumpce neviny obrácením důkazního břemene.

23. Druhá námitka se týká neověřitelnosti protokolu o kontrole a skutečnosti, že význam fotografií je dovozován z textu protokolu a protokol je následně považován za potvrzený týmiž fotografiemi, jejichž smysl byl určen právě protokolem. Ve vztahu k neověřitelnosti protokolu stěžovatelka tvrdí konkrétně, že nejsou-li ve spise bezprostřední terénní poznámky ani podepsaný záznam z místního šetření, musel správní orgán vysvětlit původ a způsob uchování jednotlivých informací. Takto formulovanou námitku nicméně vznáší až v řízení před Ústavním soudem, takže je nepřípustná. Co se týká fotografií, Ústavní soud se neztotožňuje s názorem stěžovatelky ohledně "kruhového hodnocení" fotodokumentace. Obecné soudy považovaly fotografie za podpůrný prostředek k potvrzení popisu v protokolu, a pro tento účel nebylo nezbytné, aby byl identifikován čas a místo jejich pořízení (i bez identifikace času a místa pořízení mohou fotografie sloužit jako potvrzení popisu v protokolu). Ani v tomto ohledu tedy neshledává Ústavní soud žádné pochybení.

24. Třetí námitka se týká příliš širokého časového a místního vymezení skutku, se kterým má souviset omezení možnosti obhajoby. Stěžovatelka v tomto ohledu pouze pokračuje v polemice se závěrem obecných soudů, že způsob vymezení skutku jak co do místa, tak co do času, je dostatečně určitý. Ústavní soud tento názor obecných soudů sdílí - popis místa specifikací vodního útvaru na konkrétních parcelách v konkrétním katastrálním území a vymezení času konkrétním měsícem kalendářního roku považuje vzhledem k okolnostem případu za dostatečně určitý, a tedy v tomto ohledu vyhovující ústavněprávním garancím správního trestání.

25. Čtvrtou námitkou stěžovatelka míří na odmítnutí výslechu klíčového svědka, resp. s tím spojeným porušení rovnosti zbraní. Tuto námitku nicméně nevznesla ani ve správní žalobě, ani v kasační stížnosti. V kasační stížnosti pouze poukazovala na nesprávné vyhodnocení provedené svědecké výpovědi jiné osoby. Tím stěžovatelka materiálně nevyčerpala všechny zákonné opravné prostředky a její ústavní stížnost je v této části nepřípustná.

26. Konečně stěžovatelka namítá neúčinnost soudního přezkumu a kumulativní účinek vad. Tento argument vychází z předpokladu, že se obecné soudy dopustily v rámci dotčených soudních rozhodnutí různých pochybení, jejichž kumulace a vzájemné působení založily ústavní rozměr věci. Jak nicméně vyplývá z předchozích odstavců, obecné soudy se při posuzování věci žádných vad nedopustily, a proto nelze ani uvažovat o jejich kumulativním účinku.

27. Ústavní soud proto ústavní stížnost stěžovatelky mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků odmítl zčásti podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu jako návrh nepřípustný a zčásti podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 31. srpna 2026

Jiří Přibáň v. r.
předseda senátu